

NNNs handlingsprogram 2021-2025

1 **Forord**

2 På bakgrunn av vedtak fattet på landsmøtet i 2021 har forbundsstyret vedtatt et overordnet
3 handlingsprogram for landsmøteperioden 2021-2025. Handlingsprogrammet er basert på
4 uttalelser og relevante vedtak fra landsmøtet 2021.

5 I tillegg inneholder handlingsprogrammet oppfølgingspunkter for hvordan forbundets
6 administrasjon og resten av organisasjonen vil jobbe i landsmøteperioden for å oppnå
7 gjennomslag i politiske saker og endring og utvikling av egen organisasjon.

8 Dette dokumentet vil være styrende for forbundets standpunkter, meninger og prioriterte
9 oppgaver i landsmøteperioden.

10 NNN er et bredt sammensatt forbund med mange bransjer og tillitsvalgte som trenger
11 å ha oversikt over forbundets standpunkt og meninger i mange aktuelle saker.
12 Handlingsprogrammet sendes ut til tillitsvalgte og avdelinger slik at de kan benytte det
13 aktivt i sitt virke.

14 Oslo, 5.4.2022

15 Anne Berit Aker Hansen
16 Forbundsleder

17

Innhold

18	Forord	3
19	NNN - et forbund for framtida	5
20	Tariffpolitikk	8
21	Pensjon.	12
22	Sosial dumping og arbeidslivskriminalitet	14
23	Kompetanse og rekruttering	17
24	Klima og miljø	20
25	Næringspolitikk.	22
26	• Blå sektor	22
27	• Grønn sektor	24
28	• Grensehandel	26
29	• Regulering av dagligvaremarkedet.	27
30	Vårt forhold til Europa.	30
31	Internasjonalt engasjement	33
32	Rettferdig fordeling og velferd	35

33 **NNN - et forbund for framtida**

34 Siden 1923 har Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (NNN) jobbet for
35 rettighetene til arbeidstakere innen næringsmiddelindustrien. Den 1. november 2023 fyller
36 forbundet 100 år! NNN har som mål å fortsatt bestå som selvstendig forbund og være det
37 naturlige valget og største forbundet innenfor de ulike bransjene i næringsmiddelindustrien.
38 Forbundet har sitt hovedkontor i Oslo.

39 **NNNs viktigste oppgave er å oppnå gode lønns- og arbeidsvilkår for medlemmene.**
40 Dette ligger alltid til grunn for alt forbundet gjør. Vi arbeider for en solidarisk lønnspolitikk,
41 det vil si lønnsmessig utjamning mellom høyt- og lavtlønte og mellom kvinner og menn.
42 Forbundet vil kontinuerlig jobbe med å forbedre verdien av medlemskapet.

43 **Forbundet skal drive et aktivt politisk påvirkningsarbeid overfor myndigheter og**
44 **politikere, for å bedre rammevilkårene for matindustrien og være premissleverandør**
45 **for politikk og ordninger som berører våre bransjer og medlemmer. Forbundet skal**
46 **søke å være representert i alle relevante utvalg og prosjekter oppnevnt av myndighetene.**
47 **NNN skal være en pådriver for utvikling av gode rammevilkår for næringsmiddelindustrien**
48 **i hele Norge. I dette arbeidet skal vi samarbeide med og søke støtte hos LO og de andre**
49 **LO-forbundene, arbeidsgiverorganisasjonene og de interessepolitiske organisasjonene**
50 **som opererer tett på våre bransjer.**

51 **Jo flere medlemmer vi er, jo sterkere står vi.** Et forbund med mange medlemmer
52 og høy organisasjonsgrad vil oppnå mer for medlemmene, både når det gjelder
53 gjennomslag og gode, kollektive ordninger. Vekst i medlemsmassen er derfor et
54 prioritert mål for NNN. Avdelingene og klubbene har et særlig ansvar for rekruttering til
55 forbundet, også framover. Forbundets satsing med fulltidsansatte organisasjonsarbeidere
56 skal være et kraftfullt bidrag til vekst og utvikling og en ressurs som kan benyttes i det
57 lokale arbeidet, men det skal ikke erstatte den innsatsen som må gjøres av lokale tillitsvalgte.
58 Vi skal gjennomføre målrettede rekrutteringskampanjer overfor utvalgte målgrupper,
59 hvor vi legger et ekstra trykk på rekrutteringsarbeid og synlighet, utover den innsatsen vi
60 normalt gjør i alle ledd av organisasjonen. Vi skal jobbe systematisk for å organisere opp
61 i bransjer hvor vi har lavere organisasjonsgrad, og vi skal motivere og støtte klubbene i
62 deres kontinuerlige arbeid med å organisere på sine bedrifter. En gang i året avholdes
63 regionale klubb- og avdelingslederkonferanser. Dette er en viktig arena for kompetanse- og
64 erfaringsutveksling lokale tillitsvalgte imellom, og mellom de tillitsvalgte og forbundsledelsen.
65 Framover skal vi vektlegge medlemsrekruttering og medlemspleie i enda større grad på
66 disse konferansene. Forbundet skal engasjere seg i påvirkning og utvikling av forsikringer,
67 medlemsfordeler og andre ordninger som er særlig attraktive for vår sammensatte
68 medlemsmasse. Gode og relevante forsikringsordninger er et viktig tilleggsargument i
69 vervearbeidet.

70 **Hele fagforeningskontingenten skal gi full fradragsrett på selvangivelsen.**
71 Verdien av fradragsdelen for kontingenttrekket har blitt gradvis redusert de siste årene, men
72 ble økt av Støre-regjeringen fra og med 2022. En rett til fullt fagforeningsfradrag er et
73 viktig signal om at fagorganisering skal lønne seg.

74 **Ungdommen er framtida.** NNN skal sørge for at rekrutteringsarbeidet også når de
75 unge. Dette er nødvendig for å sikre et sterkt forbund og kompetente tillitsvalgte også
76 i framtiden. Forbundet vil derfor støtte opp om at LOs lærlingepatrulje videreføres og
77 videreutvikles. Lærlinger skal fortsatt ha gratis medlemskap i NNN. NNN skal kanalisere mye
78 av innsatsen overfor den yngre målgruppen gjennom ungdomsarbeidet i NNN og Det
79 Sentrale Ungdomsutvalget (DSU). Formålet er å ha fokus på de unge medlemmene i NNN og
80 å øke organisasjonsgraden blant disse. DSU skal i samarbeid med klubbene og avdelingene
81 bidra til økt fokus på ungdomsarbeid i avdelingene. DSU er, i samråd med forbundet, også
82 ansvarlige for å planlegge og å gjennomføre den årlige Ungdomskonferansen, som er en
83 viktig arena for NNNs yngste tillitsvalgte og aktive medlemmer. NNN må i større grad inn på
84 skoler og utdanningsinstitusjoner for å lære barn og ungdom om fagbevegelsen og vårt
85 arbeid og innsats i samfunnet.

86 **Godt skolerte tillitsvalgte** er viktig for å nå forbundets målsetninger på alle områder.
87 NNN skal evaluere all kursvirksomhet, utarbeide nye moduler på helgekurs og oppdatere
88 trinnskoloringen for å sikre våre tillitsvalgte riktig kompetanse på utfordringene de
89 møter i hverdagen.

90 **NNN skal være et forbund som følger med i utviklingen,** også administrativt. Vi skal ta
91 i bruk teknologi og de mulighetene som finnes sånn at vi kan følge opp medlemmene våre på
92 best mulig måte og bruke de administrative ressursene på det som er våre hovedoppgaver.
93 Når vi skal være et forbund for framtiden, må vi også ta i bruk nye systemer og kanaler som
94 gjør at vår kommunikasjon med medlemmer og tillitsvalgte flyter godt og oppleves
95 profesjonell. Forbundet skal videreutvikle elektroniske nyhetsbrev, elektronisk informasjon
96 til medlemmene, bruk av sosiale medier og målrettet markedsføring.

97 NNN bestreber seg på at det alltid skal være sammenheng mellom liv og lære i forbundet.
98 Vi har utarbeidet etiske retningslinjer som skal regulere og veilede forbundets tillitsvalgte,
99 medlemmer og ansatte for å hjelpe oss til å være et forbund vi kan være stolte av.

Oppfølging i perioden:

100

101

102

- Jobbe for at hele fagforeningskontingenten skal kunne trekkes av på skatten for å styrke betydningen av fagorganisering.

103

104

- Styrke arbeidet med medlemsrekruttering i hele organisasjonen, herunder ansette flere organisasjonsarbeidere og evaluere denne ordningen.

105

106

- Jobbe systematisk for å styrke klubber og avdelinger gjennom å utvikle klubb- og avdelingslederkonferansene og andre målrettede tiltak.

107

108

109

- Styrke innsatsen på ungdomsarbeid på alle nivåer i organisasjonen, aktivt arbeide med skoloring av unge tillitsvalgte og være en pådriver for å opprette lokale ungdomsutvalg.

110

- Få på plass moderne/oppdaterte betalingsløsninger for medlemskontingent

111

112

- Jobbe for til enhver tid å ha fullstendige og oppdaterte medlemslister, herunder kontaktinformasjon (e-post og telefon).

113

- Jobbe med å videreutvikle digitale nyhetsbrev til medlemmer og tillitsvalgte.

114

115

- Evaluere kursvirksomheten med sikte på å utvikle riktig kompetansetilbud i forhold til behovene.

116

117

- Bidra til å implementere vedtekter vedtatt på landsmøtet i 2021, i alle ledd i organisasjonen.

118

119

- Sette ned et utvalg som skal jobbe med planer for markeringen av forbundets 100-års jubileum.

120 **Tariffpolitikk**

121 **De kollektive tariffavtalene må styrkes.** De er avgjørende for et mer rettferdig samfunn
122 med mindre forskjeller og arbeid til alle. Derfor må vi forsvare og utvikle de sentrale
123 tariffoppgjørenes betydning. Forbundsvis oppgjør bør være hovedregelen. De har vært
124 godt egnet til å få gjennomslag for forbundets krav.

125 **Vi trenger en ny AFP.** Partene er enige om en ny AFP-modell som vil dekke de fleste
126 svakhetene i den nåværende AFP-avtalen og gi flere rett til AFP, men det er ikke enighet om
127 det økonomiske. Ny AFP må avtales i et tariffoppgjør, og oppgjørsformen må innrettes
128 deretter når det blir aktuelt. LOs styrke er at vi står sammen når vi har felles mål. Nå har vi
129 fått en regjering som har sagt at de vil bidra til å få en ny AFP på plass. Vår målsetning er
130 derfor å forhandle ny AFP i denne stortingsperioden.

131 **Minstelønnsreguleringen er viktig.** Den sikrer de med tariffavtale en minstelønn på 85 %
132 av næringsmiddelindustriens lønnsgjennomsnitt. Slik hever vi de lavest lønnede i
133 næringsmiddelindustrien, og bidrar til likelønn. Vi vil ikke akseptere krav som svekker denne
134 ordningen. Dersom det skulle oppstå en situasjon med en eventuell negativ lønnsutvikling
135 i næringsmiddelindustrien, vil vi ikke akseptere at minstelønnen reguleres negativt.

136 **De lokale forhandlingene må styrkes.** Lokal lønnsglidning er viktig for den totale
137 lønnsutviklingen i bransjene over tid. Alle våre overenskomster er minstelønnsavtaler med
138 rett til lokale lønnsforhandlinger. Vi må videreutvikle og styrke arbeidet med opplæring
139 og bistand til lokale tillitsvalgte på dette området. Forbundets målsetning er at ingen
140 tariffområder i NNN skal ligge under 90 % av industriens gjennomsnitt. Arbeidsgiverne har
141 et ansvar for at reelle lokale lønnsforhandlinger blir gjennomført basert på de fire kriterier.

142 **Næringsmiddelindustrien må være attraktiv.** For både nåværende og fremtidige
143 arbeidstakere er seriositet, lønn, arbeidstid, kompetanse og utviklingsmuligheter avgjørende
144 for valg av yrkesvei. Tariffavtalenes regler om samarbeid på bedriftene om kompetanse- og
145 rekrutteringsarbeid må brukes aktivt. Ordningen med at voksne med relevant erfaring kan ta
146 fagbrev må videreføres.

147 **Allmenngjøring må bli enklere.** Lov om allmenngjøring av tariffavtaler må endres slik at
148 det blir både enklere og raskere å få på plass vedtak om allmenngjøring. Deler av Fiske-
149 industriovertenskomsten er allmenngjort fram til 2022. Det må videreføres etter 2022.
150 Vi må kontinuerlig vurdere behovet for å kreve allmenngjøring også i andre bransjer. Det må
151 klargjøres at dekning av kostnader til reise, kost og losji ikke er en del av lønna. Det er særlig
152 i forbindelse med bruk av innleid arbeidskraft og underentrepriser vi finner sosial dumping.
153 Hovedregelen i norsk arbeidsliv må derfor fortsatt være hele og faste stillinger.

154 **Et godt og inkluderende arbeidsmiljø er viktig.** Et godt arbeidsmiljø er en viktig
155 forutsetning for et arbeidsliv med plass til alle og hvor ansattes helse, miljø og sikkerhet
156 ivaretas. De tillitsvalgte har en helt sentral rolle sammen med ledelsen for å oppnå
157 målsetningen. IA-avtalen har et uttalt mål med å redusere sykefraværet med søkelys på
158 forebyggende arbeidsmiljøarbeid, oppfølging av hyppige og langvarige sykefravær, samt
159 frafall i arbeidslivet.

160 **Arbeidstidsordninger som avviker fra normal arbeidsdagen**, eksempelvis gjennomsnittsberegning av arbeidstiden, bør ikke kunne igangsettes på arbeidsplasser, uten at dette
161 er avtalt med tillitsvalgte fra landsomfattende fagforeninger. Arbeidsgiverne bør ikke ha
162 mulighet til å danne «husforeninger» for å omgå regelverket, og på den måten presse slike
163 ordninger på arbeidstakerne. Lange arbeidsdager ut over 8 timer, kan være en trussel
164 mot arbeidstakernes helse og øker risikoen for ulykker.
165

166 **De tillitsvalgtes rolle må styrkes.** I dag er de tillitsvalgtes arbeidsvilkår utfordret på mange
167 arbeidsplasser, i form av begrensninger på tid og ressurser avsatt tillitvalgtarbeid. Selv om vi vet
168 at et godt lokalt partssamarbeid bidrar til økt lønnsomhet, effektivitet og omstillingsevne.
169 Vi krever derfor at de tillitsvalgtes rettigheter styrkes gjennom lov- og avtaleverket. Innholdet i
170 forbundets tillitsvalgtskolering må kontinuerlig tilpasses endringene i arbeidslivet.

171 **Høy organisasjonsgrad gir gjennomslag.** Dette er forbundets viktigste redskap for å
172 opprettholde vår styrke både lokalt og sentralt. Det er ingen tvil om at fagorganisering bidrar
173 til bedre lønns- og arbeidsvilkår. Vi må i praksis vise hva fellesskapet betyr for medlemmenes
174 økonomiske og politiske interesser. Vi må styrke og synliggjøre medlemsfordelene, blant
175 annet gjennom gode forsikringsordninger. Kampen mot gratisspassasjerene må fortsette.
176 Vi skal være synlig, på en måte som skal vise at det lønner seg å være organisert.

177 **Obligatorisk tjenstepensjon (OTP) må styrkes.** Arbeidsgivers minimumsinnbetaling til
178 OTP må økes, både som prosent av lønna og ved at all skattbar inntekt skal gi grunnlag for
179 innbetaling til OTP. Det skal være pensjon fra første krone og pensjonsopptjening på overtid
180 og tillegg.

NNN vil arbeide for:

181

182
183

- Å forsvare og utvikle de sentrale tariffoppgjørene og styrke de landsomfattende tariffavtalene.

184
185

- Primært å gå inn for forbundsvise forhandlinger i tariffoppgjørene, men være villig til å se på alternativer dersom LO samlede styrke krever det.

186
187

- Å forsvare bestemmelsen om minstelønnsregulering i tariffavtalene og ikke akseptere negativ regulering av minstelønssatsene.

188
189

- En målsetning om at alle tariffområder i NNN skal ligge over 90 % av industriens gjennomsnitt.

190

- Å gjøre arbeidsplassene i næringsmiddelindustrien mer attraktive.

191

- Å forsvare ordningen med at voksne med relevant erfaring kan ta fagbrev.

192

- Å avvise innføring av lovbestemt minstelønn i Norge.

193
194

- Å videreføre allmenngjøringen for fiskeindustrien og fortløpende vurdere behovet for allmenngjøring i andre bransjer.

195

- Å forsvare retten til hele, faste stillinger i norsk arbeidsliv.

196

- Å styrke de tillitsvalgtes rolle og arbeidsvilkår i lov- og avtaleverk.

197
198

- Høy organisasjonsgrad og synliggjøre fordelene ved å være organisert.

199
200
201

- At det innføres brede kollektive tariffestede tjenstepensjonsordninger i privat sektor med minimum 4 % som innskuddssats og opptjening fra første krone og første dag.

202
203

- At en gradvis reduksjon av arbeidstiden med full lønnskompensasjon blir et langsiktig mål for fagbevegelsen.

Oppfølging i perioden:

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

- Følge opp forbundets vedtak om tariffsaker gjennom inntektspolitisk utvalg i LO.
- Jobbe for økt tariffavtaledekning i NNNs bransjer.
- Etablere rutiner og forbedre oppfølgingen ved inngåelse av nye tariffavtaler.
- Jobbe for at alle tariffområder i NNN skal ligge over 90 % av industriens gjennomsnitt.
- Jobbe for å forbedre lønnsstatistikken for våre bransjer.
- Jobbe for å styrke de tillitsvalgtes rolle og arbeidsvilkår i lov- og avtaleverk.
- Jobbe for å få på plass avtaler og ordninger slik at tillitsvalgte ikke taper økonomisk på å delta på møter og kurs i fagbevegelsen.
- Jobbe for at tillitsvalgte skal gis nødvendig tid til å utføre sine verv.
- Videreutvikle og synliggjøre forbundets medlemsfordeler og jobbe for å styrke LOfavør fordelsprogram.
- Formidle medlemmenes erfaringer og vise fram den lønnsomheten og sikkerheten som følger av å være organisert.
- Styrke arbeidet med opplæring og bistand til lokale tillitsvalgte i lokale forhandlinger.

222 **Pensjon**

223 **Pensjon er en av bærebjelkene i velferdssamfunnet.** Folk skal kunne ha økonomisk
224 trygghet for alderdommen. Mange av våre medlemmer har vært i arbeidslivet lenge og
225 i fysisk krevende jobber. Disse «sliterne» har ofte ikke kapasitet til å stå i jobb fram til ordinær
226 pensjonsalder ved 67 år Derfor er det viktig at en god førtidspensjon og AFP fra 62 år
227 opprettholdes og videreutvikles. Dette er avgjørende for mange av gruppene NNN
228 organiserer.

229 **Pensjonsreformen evalueres nå.** I 2020 nedsatte regjeringen et pensjonsutvalg hvor
230 mandatet er å evaluere pensjonsreformen fra 2011. Vi setter pris på at den nye regjeringen
231 vil involvere partene i oppfølgingen av evalueringen, og at de har varslet at de skal gå i
232 forhandling med partene med sikte på en omlegging av ordningen med avtalefestet
233 pensjon, og om statens bidrag.

234 **Pensjon er utsatt lønn.** Pensjonsinnskudd og innretningen på pensjonen må derfor bli
235 en del av tariffavtalene. NNN er for å etablere brede kollektive tjenstepensjonsordninger.
236 I dag er det bare AFP som er en del av tariffavtalene i privatsektor. NNN vil at også resten
237 av pensjonen blir et forhandlingsspørsmål. Som utsatt lønn hører pensjon naturlig inn i
238 lønnsoppgjørene.

239 **Det er viktig at pensjonsalderen er fleksibel.** Vi ønsker oss et system som belønner dem
240 som har hatt et langt liv i arbeidslivet. De bør få opptjening av pensjonspoeng til 67 år selv
241 om de går av ved 62 år. Alder alene skal ikke være avgjørende for hvor god pensjonen blir.
242 Statistisk sett lever ansatte i våre bransjer kortere enn hva tilfellet er i andre yrkesgrupper.
243 Dette, sammen med at en starter yrkeskarrieren allerede så tidlig som ved fylte 18 år, blir en
244 urettferdig rammet av levealdersjustering i pensjonsordningen.

245 **Kompensasjonsordning for sliterne.** Det må gjøres en tilpasning av dagens pensjons-
246 system slik at «sliterne» i arbeidslivet blir kompensert for tidlig pensjonsuttak, hvis de på
247 grunn av slitaskader, sykdom eller andre årsaker ikke kan stå i jobb til fylte 67 år.
248 Kompensasjonsordningen må være kjønnsnøytral og sikre kompensasjon i forhold til
249 tidlig uttak av pensjon og manglende opptjening på grunn av tidligere nevnte årsaker.

250 **Folketrygden er grunnplanken i pensjonssystemet.** Det er viktig å sørge for at
251 reguleringen av grunnbeløpet holder tritt med lønns- og prisstigningen i samfunnet.
252 Bare Folketrygden kan sikre alle en minimumspensjon å leve av. Derfor er det viktig at ikke
253 Folketrygden forringes, men styrkes.

254 **Målsettingen er en pensjon som utgjør minst 2/3-deler av sluttlønnen.** Vi må styrke
255 og videreutvikle OTP og AFP for å oppnå dette. Arbeidsgivers minimumsinnbetaling til
256 OTP må derfor økes, både som prosent av lønna og ved at all skattbar inntekt skal gi grunnlag
257 for innbetaling til OTP. Det skal være pensjon fra første krone og pensjonsopptjening på
258 overtid og tillegg. Ved slike styrkede ordninger vil vi også sikre bedre de som har en løsere
259 tilknytning til arbeidslivet. Ikke nok med at de har lav lønn i yrkeslivet, men de straffes
260 med enda lavere pensjon som pensjonister.

261 **Det er viktig at pensjonsordningene er bærekraftige.** Dette er en utfordring i dag.
262 Det er en kjensgjerning at det blir færre yrkesaktive bak hver pensjonist. Vi lever lengre, og

263 og det betyr at pensjonsutgiftene til fellesskapet blir høyere. Dersom vi ikke skal måtte kutte
264 i pensjonene, er det viktig å jobbe for høyere sysselsetting og at de som kan, jobber lengre.
265 Det er dette som kalles arbeidslinja. Kampen for full sysselsetting blir dermed også en
266 kamp for å beholde og videreutvikle gode pensjonsordninger. Selv om det skal være en
267 mulighet å gå av med pensjon ved 62 år, bør de som kan, motiveres til å stå lengre i jobb.
268 Det hviler et ansvar på myndighetene og partene i arbeidslivet for å sørge for dette.

269 **NNN vil arbeide for:**

- 270 ● At pensjonene må følge lønnsutviklingen og ikke underreguleres.
- 271 ● At AFP videreføres og videreutvikles som en tariffestet rettighet.
- 272 ● At pensjonsrettigheter i Folketrygden kompenseres for tap av inntekter fram
273 til fylte 67 år, for de som går av med AFP fra 62 år og ikke har mulighet for å
274 ha inntekt ved siden av, eller er uføretrygdet.
- 275 ● At systemet for levealdersjustering endres slik at levealdersjustering gjøres
276 på bakgrunn av yrkestilknytning.
- 277 ● At tapsreglene i AFP-ordningen endres slik at retten til AFP opprettholdes
278 ved jobbskifter, sykdom, arbeidsledighet m.m. som inntreffer mot slutten
279 av arbeidslivet.
- 280 ● At AFP-ordningen styrkes økonomisk for å motvirke innfasingen av levealders-
281 justering i AFP-ordningen.
- 282 ● At det innføres brede kollektive tariffestede tjenstepensjonsordninger i privat
283 sektor med minimum 4 % som innskuddssats og opptjening fra første krone
284 og første dag.
- 285 ● At behovsprøvde ytelser til uføretrygdede ikke reduseres selv om brutto
286 uføretrygd er økt.
- 287 ● At uførepensjon skal være en obligatorisk del av obligatorisk tjenstepensjon.
- 288 ● At pensjonsrettigheter ikke forringes ved virksomhetsoverdragelse.
- 289 ● At sliterordning styrkes gjennom økt finansiering.

290 **Oppfølging i perioden:**

- 291 ● Sørge for god informasjon og opplæring til tillitsvalgte om reglene for OTP
292 (obligatorisk tjenstepensjon), herunder innføring av OTP fra første krone.
- 293 ● Følge opp arbeidet med pensjon og AFP i LOs inntektspolitiske utvalg.
- 294 ● Fremme NNNs standpunkter om pensjon og AFP i all kontakt med politiske
295 partier og interesseorganisasjoner.

Sosial dumping og arbeidslivskriminalitet

297 **Vi skal ha et godt og seriøst arbeidsliv i Norge.** Arbeiderbevegelsen har alltid kjempet
298 for et trygt og godt arbeidsliv. I Norge har derfor de fleste trygge jobber med stor grad av
299 kontroll og innflytelse over egen arbeidssituasjon. Likevel har vi dessverre de seneste årene
300 sett at flere tvinges til å jobbe uten den tryggheten vi forventer i norsk arbeidsliv. Denne
301 negative utviklingen må snus.

302 **Utnyttelse av arbeidsfolk må stoppes.** Vi må tette hull i lovverket, som utnyttes av
303 useriøse arbeidsgivere. En sterk fagbevegelse er en forutsetning for å lykkes i denne
304 kampen, og myndighetene må spille på lag med fagbevegelsen og den seriøse delen av
305 arbeidslivet. De useriøse truer med å ødelegge det vi har kjempet fram. Det må stilles
306 seriøsitetskrav overfor bedrifter som tildeles offentlig støtte.

307 **Sosial dumping rammer også matindustrien.** Hele mat- og drikkevareindustrien er i ulik
308 grad utsatt for arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Myndighetene må sørge for
309 rettferdig og ikke minst lovlig konkurranse, slik at ikke arbeidstakerne og lovlige bedrifter
310 blir taperne.

311 **Kriminaliteten i arbeidslivet øker faretruende.** Arbeidslivskriminalitet er handlinger
312 som bryter norske lover om lønns- og arbeidsforhold. De baserer seg ofte på å unndra seg
313 skatter og avgifter eller utnytte trygdesystemet i tillegg. Kriminaliteten er gjerne også
314 utført av godt organiserte grupper. Dette undergraver tilliten til viktige ordninger i
315 samfunnet. Konsekvensen er utnyttelse av arbeidstakere, konkurransevridning og under-
316 graving av seriøse virksomheter. Myndighetene må nå prioritere å slå ned på denne
317 formen for kriminalitet. Konsekvensene for dem som blir tatt, må bli langt strengere.

318 **Myndighetsorganer må styrkes.** Skatteetaten, Arbeidstilsynet, NAV og politiet må
319 tilføres ressurser og samordnes for å ta opp kampen mot arbeidslivskriminaliteten og
320 useriøsitet i arbeidslivet. Det er viktig at etatene benytter sine samlede sanksjonsmuligheter
321 på en effektiv måte. Anmeldelser må følges opp og alvorlige saker må raskt behandles i
322 domstolene. Politiets ressurser til oppfølging av konkurskriminalitet og illegal arbeids-
323 innvandring er områder som må styrkes. Registreringen av utenlandske tjenesteytere
324 som utfører arbeidsoppgaver i Norge, må forbedres. I tillegg må det opprettes flere
325 A-krimsentere.

326 **Lovverket må styrkes.** Kreativiteten til den useriøse delen av arbeidslivet er stor.
327 Arbeidstakere blir i dag utnyttet fordi rettsvernet er for svakt, og fordi noen planmessig
328 jobber for å omgå loven. Faste ansettelser skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv.
329 Derfor må det bli anledning til å innføre forbud mot innleie av arbeidskraft i bransjer og
330 geografiske områder. Det må strammes inn på muligheten til å benytte underentreprise,
331 spesielt der formålet er å levere arbeidskraft kun til en virksomhet. Det må også strammes
332 inn på mulighetene til midlertidige ansettelser. Solidaransvaret må utvides til å gjelde
333 generelt. Slik at også bedrifter som utnytter dagens lovverk til å omgå sitt arbeidsgiver-
334 ansvar må stå til rette. Arbeidsgivere lager til ulike bedriftsstrukturer for å omgå dagens
335 regelverk, for eksempel settes kjernevirksomhet ut på entreprise eller det opprettes datter-
336 selskaper. Kapitalen flyter fritt mellom selskapene mens legitime krav ansatte har smuldrer
337 bort i ansvarsfraskrivelse. Arbeidsgiver må, på lik linje med lønn og skattetrekk, ha plikt til å
338 sette av opptjente feriepenger til de ansatte.

339 **Det er de svakeste som utnyttes.** Det er ofte arbeidstakere fra andre land som utnyttes i
340 arbeidslivet. De kjenner ikke sine rettigheter godt nok og mange behersker ikke norsk
341 tilstrekkelig bra. Derfor har mange svak kunnskap om det norske arbeidslivet og den norske
342 modellen. Vi krever at alle utenlandske arbeidstakere i Norge får tilbud om norskopplæring
343 og gis en innføring i elementære rettigheter for arbeidstakere i Norge. Det er først når du
344 skjønner og forstår dine rettigheter at du kan gjøre hevd på dem. Et seriøst arbeidsliv med
345 gode rammevilkår for bedriftene med lik konkurranse mellom aktørene er basis i den norske
346 arbeidslivsmodellen. Kriminalitet og useriøse forhold undergraver de verdiene som er
347 grunnlaget for partssamarbeidet i norsk arbeidsliv. Innsatsen mot kriminelle aktører og
348 kampen mot sosial dumping i arbeidslivet må styrkes nå.

349 **NNN vil arbeide for:**

- 350 ● **At arbeidsmiljøloven styrkes og videreutvikles som en vernelov for**
351 **arbeidstakerne.**
- 352 ● **At det innføres en lovfestet plikt for arbeidsgiverne til å avsette feriepenger**
353 **på samme måte som for skattetrekk.**
- 354 ● **At tilsynsmyndighetene får tilført tilstrekkelig med ressurser slik at de**
355 **kan følge opp og anlegge sak mot bedrifter og personer som bedriver**
356 **arbeidslivskriminalitet.**
- 357 ● **At samarbeidet mellom etatene styrkes og at det etableres samordningsorgan**
358 **for å koordinere innsatsen mot arbeidslivskriminalitet.**
- 359 ● **At det innføres lovendringer som gjør det enklere å forfølge arbeidslivs-**
360 **kriminalitet rettslig, og at strafferammene blir strengere.**
- 361 ● **At arbeidet mot sosial dumping styrkes, blant annet fordi sosial dumping**
362 **ofte går hånd i hånd med arbeidslivskriminalitet.**
- 363 ● **At det må bli enklere å få allmenngjort tariffavtalene. Det samme må gjelde**
364 **for videreføring av allerede allmenngjorte tariffavtaler. Det bør være nok**
365 **at en av partene ønsker en videreføring.**
- 366 ● **At solidaransvar også må gjelde ved entrepris.**
- 367 ● **At det må bevilges ressurser til oppfølging av konkurskriminalitet og alle**
368 **politidistrikter må få ressurser til oppfølging av konkurskriminalitet.**
- 369 ● **At bruken av innleie, midlertidige ansettelser, underentreprise og vikarbyrå**
370 **må begrenses til et minimum, om nødvendig forbys. Lønn mellom oppdrag**
371 **må være en selvfølge.**

- 372 ● At den kollektive søksmålsretten gjeninnføres for å forhindre ulovlig innleie.
- 373 ● At det opprettes flere A-krimsentere.
- 374 ● At flertallets innstilling til tiltak i Fougnerutvalget blir fulgt opp og at
375 foreslåtte endringer blir iverksatt.

Oppfølging i perioden:

- 376
- 377 ● Jobbe opp mot regjeringen for at den forsterker innsatsen mot sosial dumping
378 og arbeidslivskriminalitet.
- 379 ● Samarbeide med LO og andre forbund for å reise krav om nødvendige
380 lovendringer for å bekjempe sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.
- 381 ● Synliggjøre eksempler på arbeidslivskriminalitet og sosial dumping i våre
382 bransjer i media, overfor arbeidsgivere og politikere og overfor LO og
383 andre forbund.
- 384 ● Ha tett dialog med Arbeidstilsynet og andre tilsynsmyndigheter og tipse
385 dem om ulovligheter.
- 386 ● Jobbe for at arbeidsgivere tilbyr tilpasset og kvalitetssikret norskopplæring,
387 lønnet og i arbeidstiden.

Kompetanse og rekruttering

389 **Mat- og drikkevareindustrien trenger kompetanse.** I norsk fastlandsindustri er denne
390 industrien størst og voksende. Nær hver tredje krone som investeres i norsk industri går til
391 mat- og drikkevareindustrien. Bransjen er samtidig i kraftig endring og har behov for
392 kvalifiserte arbeidstakere.

393 **Fremtidens teknologi med dagens bemanning.** Det tas i økende grad i bruk avanserte
394 maskiner, utstyr og styringssystemer. Ny teknologi og digitalisering vil medføre at manuelle
395 arbeidsoperasjoner blir automatisert bort. Kompetansehevende tiltak i bedriftene vil derfor
396 være avgjørende for å hindre utstøting fra arbeidslivet. Når arbeidsoperasjoner
397 automatiseres, endres arbeidsoppgavenes innhold. Det krever ny kompetanse og kvalifisert
398 arbeidskraft som kan utvikle, levere og drifte ny teknologi. Vi må sørge for at eksisterende
399 arbeidstakere får den etter- og videreutdanning som er nødvendig.

400 **Mat- og drikkevareindustrien sliter med rekruttering.** NAVs bedriftsundersøkelse
401 i 2021 viser at 13 prosent av bedriftene innen nærings- og nytelsesmidler har alvorlige
402 rekrutteringsproblemer. Det er få elever som søker seg til for eksempel Restaurant- og
403 matfag på videregående skole og frafallet underveis er høyt. Behovet for faglært
404 arbeidskraft er dermed stort. For å bøte på dette må bedriftene satse mer på lærlinger,
405 og gjøre arbeidsplassene mer attraktive for eksisterende og fremtidige arbeidstakere.

406 **Arbeidsgivere trenger en ny rekrutteringsstrategi.** Mange bedrifter har løst arbeids-
407 kraftbehovet med arbeidsinnvandring og innleie. Det skaper ikke stabilitet og det
408 utvikler ikke bedriftene. Det vi trenger er arbeidsgivere som tenker langsiktig og bygger
409 opp kompetanse i egen bedrift, samtidig som de satser på ungdom som ønsker en framtid
410 i bransjen. At bedriftene tar inn lærlinger er også en forutsetning for at Restaurant- og
411 matfag skal bestå. Det er ikke tilstrekkelig at myndighetene satser, dersom ikke næringen
412 selv følger opp.

413 **Praksiskandidatordningen må videreføres.** Ordningen sikrer ansatte med relevant
414 erfaring med å kunne avlegge fagprøve etter § 3.5 i Opplæringsloven. Det er viktig at
415 ordningen opprettholdes i framtiden.

416 **Arbeidsinnvandrere må få norskopplæring.** Manglende språkkunnskaper, vanskeligheter
417 for å få faste ansettelse, en ny arbeidskultur og lite kjennskap til egne rettigheter er
418 utfordringer ved bruk av utenlandsk arbeidskraft. Dette truer det organiserte arbeidslivet
419 og kan skape dårlig bedriftskultur og farlige situasjoner på arbeidsplassene. Arbeidsgiver
420 bør ha en plikt til å organisere og finansiere god norskopplæring for alle ansatte som
421 trenger det.

NNN vil arbeide for:

422

423

424

- **At treparts bransjeprogram for kompetanse videreføres, for å sikre livslang læring.**

425

- **At det gis dagpenger til permitterte som tar etter- og videreutdanning.**

426

427

- **At arbeidsgiver sørger for nødvendig opplæring i arbeidstiden ved innføring av nye digitale systemer og rutiner.**

428

429

430

- **At arbeidsgivere i samarbeid med de tillitsvalgte må utarbeide en helhetlig rekrutteringsstrategi, og ta inn lærlinger, slik at en sikrer nok faglært arbeidskraft.**

431

- **En varig, forsterket og målrettet satsing på rekruttering til yrkesfag.**

432

433

- **En 5-årig nasjonal rekrutteringskampanje for våre bransjer, finansiert over statsbudsjettet.**

434

- **At det innføres en landsdekkende læreplassgaranti i våre fag.**

435

436

- **Nytt navn på utdanningsprogrammet, som dekker bredden innenfor hele bransjen.**

437

- **At praksiskandidatordningen videreføres.**

438

439

- **At arbeidsgiver organiserer og finansierer norskopplæring for alle ansatte som trenger det.**

440

Oppfølging i perioden:

441

- Fortsette NNNs engasjement i prosjektet «FREMtid for kompetanse».

442

- Målrette innsatsen overfor arbeidsgiverne for å styrke rekruttering av lokal arbeidskraft.

443

444

- Videreføre engasjementet i Faglig råd for restaurant- og matfag.

445

- Sette de tillitsvalgte bedre i stand til å ta i bruk kompetanseparagrafen i overenskomstene og forsterke lokalt partssamarbeid om kompetanse.

446

447 **Klima og miljø**

448 **NNN støtter FNs bærekraftsmål.** Det er verdens felles arbeidsplan for å utrydde
449 fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Vi mener at
450 bærekraft og konkurransekraft ikke er motsetninger. Det er ikke slik at god miljøpolitikk
451 truer arbeidsplasser, det er det dårlig miljøpolitikk som gjør.

452 **Vi har bare en jord.** Vi må alle legge om til et liv som er mer bærekraftig. Det gjelder
453 oss som individer, men også våre arbeidsplasser. I matindustrien må vi sørge for at en
454 større del av matproduksjonen skjer i Norge. Det bidrar til mindre transport og øker
455 selvforsyningsgraden. Vi må også sikre vår evne til å produsere mat på egne ressurser
456 gjennom blant annet styrket jordvern og prioritering av havområder til matproduksjon.
457 Matvaresikkerhet må prioriteres.

458 **Legge til rette for rettferdig omstilling.** Arbeidsplasser og arbeidsoppgaver vil forandre
459 seg, og omlegging til et mer bærekraftig samfunn vil være en sentral drivkraft i endringen.
460 Da er det viktig at vi som arbeidstakere går i front og legger premissene for endringene
461 som kommer. Ingen skal omstilles til arbeidsløshet. Partssamarbeidet forankret i
462 Hovedavtalen fordrer at det tas initiativ til å finne løsninger i fellesskap. Skal vi lykkes, må vi
463 kutte utslipp og skape arbeidsplasser.

464 **Våre arbeidsplasser skal være bærekraftige.** Av og til vil dette koste både i form av
465 penger og at gamle arbeidsplasser erstattes av nye. Slik har det alltid vært, men målet må
466 være at vi ligger i forkant av utviklingen. Det vil gi oss trygge arbeidsplasser i fremtiden,
467 teknologisk forsprang, og sunn innovasjon i mat- og drikkevareindustrien.

468 **Våre naturressurser gir oss velferd.** Våre rike havressurser er en forutsetning for dette.
469 Utenfor LoVeSe er havsokkelen på sitt smaleste. Det er grunnen til at man her har de rike
470 fiskeforekomstene. NNN mener derfor at LoVeSe skal vernes. Områdene utenfor Møre og
471 i Nordsjøen er også viktige gyteområder for pelagiske fiskeslag og gytefelt for NVG sild
472 og TOBIS. Dyrkbar mark utgjør kun tre prosent av Norges landareal. Prioritering i forhold til
473 arealbruk må tilkomme matproduksjon. Jordsmonnet, egnet til produksjon av mat, er en
474 ikkefornybar ressurs. Det er de fornybare ressursene havet og jorda gir, som er framtida.

475

NNN vil arbeide for:

476

- At forskjellen mellom norskprodusert mat og importert mat blir synliggjort i større grad.

477

478

- Økt innsats på forskning og utviklingsprosjekter (FOU) som retter seg mot en mer bærekraftig matproduksjon på norske resurser.

479

480

- Økt selvforsyningsgrad må vektlegges, spesielt i forhandlinger om handelsavtaler.

481

- Økt tilrettelegging for mer resirkulering og gjenbruk.

482

- At kontroll og tilsyn i alle ledd av norsk matproduksjon styrkes.

483

- At miljøkriminalitet i større grad rettsforfølges og at strafferammene skjerpes.

484

- At partssamarbeidet forankret i Hovedavtalen benyttes til å finne løsninger for bærekraftige arbeidsplasser.

485

486

- At det skapes motivasjon til utbygging av fornybar energi og energieffektiviserende tiltak styrkes.

487

488

- At hele verdikjeden i matproduksjonen raskest mulig blir fossilfri.

489

- At hensynet til våre evigvarende fiskeriressurser må prioriteres fremfor olje, gass og havvind.

490

491

- At bestandsforskningen styrkes, slik at vi får en forvaltning som gir en evigvarende ressurs.

492

493

- At Norge jobber internasjonalt for en forvaltning som gjenoppbygger fiskebestander.

493

- At sjømatnæringen utvikles til en bærekraftig næring i Norge og internasjonalt.

494

- At regelverket for oppdrettsnæringen må bygge på forskning og føre var-prinsippet.

495

- At jordvern prioriteres for å sikre produksjon av mat.

496

- At grunnavgiften på engangsemballasje endres til en miljøavgift for all engangsemballasje, som skal gi lavere avgift ved økt gjenbruk og resirkulering.

497

498

Oppfølging i perioden:

499

- Følge opp de konkrete punktene i NNNs egen klima- og miljøstrategi <https://nnn.no/om-ennn/nnns-klima-og-miljostrategi/>

500

501

- Jobbe for å øke de tillitsvalgtes kompetanse om klima- og miljøarbeid.

502

- Ha fokus på disse temaene i forbundets egne organer og i andre relevante sammenhenger.

503

504 Næringspolitikk

505 BLÅ SEKTOR

506 **Fiskeriressursene tilhører folket.** De må forvaltes til det beste for fellesskapet og
507 lokalsamfunnene. Sjømatnæringen er viktig for å sikre bosetting langs vår langstrakte kyst.
508 Hjørnesteinsbedrifter i lokalsamfunnene bidrar til arbeidsplasser og verdiskaping. Den
509 rollen må fortsette og videreutvikles. En forutsetning er at næringen baseres på den norske
510 modellen med et tett samarbeid mellom partene i arbeidslivet og staten, slik at vi får et
511 næringsliv som sørger for helårige arbeidsplasser og skatteinntekter. Derfor må norsk
512 eierskap i både fiskerier og havbruk sikres og styrkes. Myndighetene må styrke kontrollen
513 med alle landinger av fisk for å sikre kvalitet og motarbeide omgørelser av regelverket.

514 **En næring med stort vekstpotensiale.** I dag er det for lite bearbeiding og verdiskaping
515 som finner sted i Norge. I EU er det et stort antall arbeidsplasser som er basert på bearbeiding
516 av norsk fisk. For alle fiskesorter, både villfisk og oppdrett, eksporteres i hovedsak fisken for
517 bearbeiding i utlandet. Den utviklingen må snus. Vekst i antall arbeidsplasser forutsetter økt
518 bearbeiding i Norge.

519 **Markedstilgangen for bearbeidete produkter må styrkes.** Myndighetene må jobbe for
520 tollreduksjon og flere og utvidete kvoter (EU).

521 **Permitteringsordninger er viktige.** Inntil vi har oppnådd målet om helårige arbeidsplasser
522 må den særskilte permitteringsordningen for fiskeindustrien opprettholdes. Stortinget
523 vedtok i desember 2019 at perioden med rett til dagpenger under permitteringer skal
524 reduseres fra 52 til 26 uker i løpet av en 18 måneders periode. Dette vedtaket må reverseres.
525 Alternativet må være at fiskeindustrien kommer innunder den generelle permitterings-
526 lovgivningen. Det må være et klarere skille i NAV ved behandling og oppfølging av søknader
527 fra permitterte med en fast arbeidsgiver og ordinære arbeidssøkende. Det bør vurderes om
528 havbruksnæringen fortsatt skal være unntatt lov om lønnsplikt under permittering. I denne
529 delen av næringen kan man i mye større grad planlegge produksjonen og er ikke utsatt for

530 vær og vind i like stor grad som man er i hvitfisknæringen. Dette er en lønnsom og fremoverlent
531 næring som ikke burde ha behov for særskilte ordninger.

532 **Hvitfiskindustrien må styrkes.** Det er et paradoks at deler av hvitfiskindustrien har problemer
533 med lønnsomheten og ikke klarer å ta del i de generelt gode tidene innen næringen.
534 Derfor må det nå skapes en næringspolitikk som styrker industrien. Virkemidler, nye og
535 eksisterende, må utformes for å skape ny vekst. Fiskeripolitikken må derfor utformes for hele
536 verdikjeden, ikke bare fiskeridelen.

537 **Vi må skape helårsaktivitet i industrien.** Dagens reguleringsregime bidrar ikke i
538 tilstrekkelig grad til videreutvikling, innovasjon og økt verdiskaping i Norge. Særlig for hvitfisk
539 eksisterer det omfattende regler, med klare politiske mål om å sikre aktivitet og sysselsetting
540 langs kysten. Det er enighet om at dette regimet ikke fungerer godt nok i praksis og gir ikke
541 helårsaktivitet. Mer helårlig råstofftilgang til norsk fiskeindustri er avgjørende for å oppnå
542 dette. Regulering av fisket, ferskfiskordning og levendelagring kan bidra til å utjevne sesongene.
543 Kvotetrekk på fiskefangster som eksporteres ubearbeidet bør utredes og iverksettes. Selskap
544 som har flere anlegg med aktivitetsplikt, bør få anledning til spesialisering og det bør derfor
545 være mulig å føre fisk levert etter tilbudsplikt mellom anlegg.
546 Formål med endring må være å sikre helårlig råstofftilgang til industrien. Pliktene må ikke
547 avvikles uten at det er foretatt en grundig konsekvensutredning.

548 **Havbruk har størst vekstpotensial.** Det eksporteres laks til over 100 land. I 2020 eksporterte
549 Norge over en million tonn laks til en verdi av over 70 milliarder kroner. Videre vekst og
550 verdiskaping forutsetter økt bearbeiding i Norge. Store miljøutfordringer og et omdømme-
551 problem i havbruksnæringen må tas på alvor. Havbruksnæringen må i samarbeid med
552 myndighetene lokalt og nasjonalt ta tak i miljøutfordringene. Det må satses mer på å utvikle
553 ny og forbedret teknologi for å bekjempe sykdom, lus og rømming. Samarbeidet mellom
554 havbruksnæringen og forskningsinstitusjonene har bidratt til teknologiske nyvinninger, som
555 merder til havs og til lands. Dette samarbeidet mellom enkeltaktører, myndighetene og
556 bransjeorganisasjonene må forsterkes ytterligere.

557 **Helårsdrift må sikres.** Innføring av rullerende biomasse i oppdrettsanlegg kan bidra til
558 jevnere tilførsel av råstoff til industrien, sikre flere helårlige arbeidsplasser og mer bearbeiding.
559 Dette bør prøves ut og innføres om det viser seg at dette er forsvarlig. Prøveordningen må
560 følges av forskningsmiljøene for å fortløpende vurdere de miljømessige og andre konsekvenser
561 i verdikjeden både av negativ og positiv art. Areal og produksjonsavgift må utformes slik at
562 den bidrar til styrking av lokalsamfunnene.

563 **Pelagisk konsumindustri** har de siste 20 årene fått store utfordringer med å fylle arbeidsåret
564 med råstoff. Dette skyldes strukturering i flåten og reduserte driftsdøgn på grunn av større
565 båter. Industrien er i større grad blitt avhengig av å kunne kjøpe fangster fra utenlandske
566 båter. En videre strukturering, selv innenfor det som nå er lovlig, vil kunne få store
567 konsekvenser. Muligheten til å kjøpe utenlandsk råstoff må beholdes.

568 **Vi må bli selvforsynt med fôr.** Det pelagiske fisket og olje- og mel industrien er avhengig
569 av et aktivt forvaltningsregime og sikker tilgang på råstoff. Pelagisk fiske er viktig både for
570 konsum, produksjon av fiskeolje/fiskemel og fôrindustrien. Fôrindustrien er viktig for fortsatt
571 vekst i oppdrettsnæringen og bør sikres gode rammebetingelser. Landbruket har også store
572 utfordringer knyttet til fôr, og et samarbeid vil styrke begge næringene. Myndighetene må
573 aktivt bidra til dette.

574 **Restråstoff er en viktig ressurs.** Mulighetene for å benytte restråstoff fra sjømat i biomarin
575 industri må utløse en fellessatsing fra myndighetene og bedriftene. Det som tidligere har
576 vært sett på som avfall som var vanskelig å bli kvitt, er nå i ferd med å bli godt betalt råstoff
577 for en ny kunnskapsbasert og høyteknologisk industri med globale markeder. Dette er en
578 næring med stort potensiale.

579 **NNN vil arbeide for:**

- 580 ● **At det skapes en forutsigbar næringspolitikk som styrker industrien i**
581 **sjømatnæringen.**
- 582 ● **At plikt- og kvotesystemet innrettes slik at aktivitet i landindustrien sikres.**
- 583 ● **At alle deler av industrien sikres helårlig tilførsel av råstoff av riktig**
584 **kvalitet og mengde.**
- 585 ● **At det utredes en form for kvotetrek på eksport av ubearbeidet fisk.**
- 586 ● **At alt restråstoff i sjømatnæringa ivaretas og utnyttes.**
- 587 ● **At permitteringsreglene opprettholdes og styrkes for hvitfiskindustrien.**
- 588 ● **At norsk eierskap sikres og styrkes både i fiskeri og havbruk.**
- 589 ● **At det stilles krav til blant annet bearbeiding, FoU og trainee- og**
590 **lærlingeplasser til oppdrettsselskap som kontrollerer store deler av**
591 **oppdrettsnæringen.**

592 **GRØNN SEKTOR**

593 **Næringsmiddelindustrien er viktig for Norge.** Næringsmiddelindustrien er Norges
594 største fastlandsindustri og en viktig og stor del av norsk næringsliv. Den bidrar til verdiskaping
595 og bosetning over hele landet. Industrien består av cirka 2 900 bedrifter med en samlet
596 produksjonsverdi på 250 milliarder. Arbeidsplassene er fordelt over hele landet og danner
597 viktige næringsklynger sammen med øvrig norsk industri.

598 **Industrien må ha god tilgang til norske råvarer.** Råvarekostnadene utgjør en stor andel av
599 de samlede kostnadene i norsk mat- og drikkevareindustri. Norske råvarer har en høyere
600 kostnad enn i de fleste andre land. Resultatet er økende import og reduksjon i markedsandelen
601 på hjemmemarkedet. Dersom en ønsker økt norsk matvareproduksjon og foredling bør en
602 større del av kostnaden overføres gjennom de årlige landbruksoppgjørene. En viktig føring for
603 landbrukspolitikken må være å redusere prisen på råvarer til industrien og forbrukerne, slik at en
604 styrker matindustriens konkurransekraft og øker selvforsyningsgraden.

605 **Økt matberedskap.** NNN mener god matsikkerhet i Norge er god beredskap. Vi produserer i
606 dag under halvparten av maten vi spiser. Norsk mat- og drikkevareindustri må produsere de
607 produktene som forbrukerne etterspør, og vi mener vi i tillegg har en etisk plikt til å
608 produsere så mye som mulig av landets eget konsum av mat og drikke, på norske resurser.

609 **Vi trenger et sterkt og moderne landbruk.** Vi må føre en politikk med mål om at det skal
610 produseres mat og drikke over hele landet. Vi må ha bønder som kan levere den råvaren
611 som industrien etterspør til enhver tid, og som har som hovedoppgave å produsere mat.
612 Dette danner grunnlaget for volum og trygge råvareleveranser til næringsmiddelindustrien.
613 Rammevilkårene for norsk landbruk må være slik at både bønder og industri ønsker å investere
614 og satse på norsk matproduksjon. Prisutjevningsordningen for melk må videreføres. Den er en
615 viktig del av forvaltningen av norsk landbrukspolitikk og bidrar til sysselsetting over hele landet.

616 **Markedsregulering gjennom landbrukssamvirkene.** Samvirkebedriftene sin rolle som
617 markedsregulator er viktig og må sikres. Markedsregulering er en forutsetning for produksjon
618 og sysselsetting i hele landet og er en avgjørende del av norsk landbrukspolitikk.
619 Markedsregulatorrollen som mekanisme er viktig for å opprettholde balanse i markedet og
620 styrke næringen som helhet.

621 **Importvernet må styrkes.** Konkurransesevnen til norsk mat- og drikkevareindustri må sikres
622 gjennom et velfungerende og forutsigbart importvern. Tollvernets nivå må ikke svekkes.
623 Det er ikke rom for ytterligere økning av tollfrie kvoter på landbruksprodukter. Råvarepris-
624 kompensasjonsordningen (RÅK) skal muliggjøre handel av bearbeidet mat mellom Norge og
625 EU. Råvarepriskompensasjonsordningen sørger for at norsk primærnæring fortsatt er
626 beskyttet, mens det i prinsippet er fri konkurranse på industriledet. Ordningen utjevner
627 konkurransevilkårene for produsenter av bearbeidede landbruksvarer. Toll og prisnedskrivning
628 kan benyttes for å utjevne prisforskjeller mellom Norge og utlandet. Ordningen må sikres
629 finansiering slik at prisdifferanser mellom verdensmarkedet og Norge utjevnes.

630 **NNN vil arbeide for:**

- 631 ● At selvforsyningsgraden av mat må økes.
- 632 ● At fokus på matberedskap styrkes.
- 633 ● En landbrukspolitikk som holder råvareprisen på et konkurransedyktig nivå,
634 der bonden har som hovedoppgave å produsere mat.
- 635 ● At prisutjevningsordningen for melk videreføres og styrkes.
- 636 ● At landbrukssamvirkets rolle som markedsregulator må videreføres og styrkes.
- 637 ● Styrking av tollvernet for å sikre norsk landbruksbasert matproduksjon.
- 638 ● At råvarepriskompensasjonsordningen videreføres og sikres finansiering.
- 639 ● Mattilsynet må ha nok ressurser til å sikre trygg mat og god dyrevelferd.

640 GRENSEHANDEL

641 **Grensehandel flytter arbeidsplasser ut av Norge.** Grensehandelen mellom Norge og
642 Sverige har i svært mange år vært økende. Det betyr at vi flytter arbeidsplasser og verdiskaping
643 ut av Norge. De siste ti årene har den totale grensehandelen mer enn fordoblet seg. Når
644 grensene var stengt under pandemien, fikk vi et kraftig oppsving i handelen på norsk side.
645 Dette er arbeidsplasser som med åpne grenser kan gå tapt.

646 **Konkurranseskraft til norsk næringsmiddelindustri må sikres.** Vi har behov for målrettede
647 tiltak som rettes mot de områdene som er utsatt for grensehandel. Reduksjonen i
648 særavgifter som er innført er et positivt tiltak, men det er ikke tilstrekkelig. Avgiftsnivået på
649 typiske grensehandelsvarer må ytterligere ned. Det vil sikre og øke antallet arbeidsplasser i
650 Norge, og bidra til at skatter og avgifter kommer fellesskapet til gode. Moms på mat og
651 drikke må reduseres, noe som også har en god sosial profil.

652 **Vinmonopolet er et viktig alkoholpolitisk instrument.** En stor del av alkohol, tobakk og
653 sukkervarer handles i dag på tax-free. Dette svekker statens avgiftsinntekter og reduserer
654 virkningen av høye avgifter i et folkehelseperspektiv. Det er mer fornuftig å redusere
655 avgiftsnivået på disse varene i ordinære norske utsalgssteder. Det vil ta omsetningen tilbake
656 i norske kanaler hvor vi kan utøve god norsk helse og alkoholpolitikk. Vi ønsker derfor
657 primært å arbeide for at vinmonopolet overtar salg av tobakk og alkoholholdige drikkevarer
658 på flyplasser og på sikt avvikle tax-free-ordningen.

659 **Regjeringen må se til Danmark.** Danskene hadde en betydelig handelslekkasje til Tyskland.
660 Den er nå redusert betydelig etter at danskene vedtok en grensehandelspakke. Redusert
661 grensehandel i Danmark har i tillegg bidratt til lavere konsum av mineralvann, godterier og
662 alkohol, fordi grensehandel fører til hamstring. Lavere avgifter betyr dermed ikke en
663 svekkelse av folkehelsen, slik mange har hevdet. Vi ber derfor den nye regjeringen om å
664 sette ned et partssammensatt grensehandel-utvalg, hvor mandatet må være å utarbeide en
665 helhetlig politikk som har som mål å redusere grensehandel.

666 **Fakta må på bordet.** Dagens målinger av grensehandel foretatt av SSB gir dessverre ikke
667 et fullstendig bilde av situasjonen. Det må være en offentlig oppgave å produsere god
668 statistikk. Effekt i både volum og verdi må måles. Ulike varegruppe må spesifiseres, og
669 hvordan varene transporteres over grenseovergangene må dokumenteres. Dette vil gi oss
670 kunnskap, som gjør at tiltakene mot grensehandel bli målrettet og mer treffsikre.

>NNN vil arbeide for:

671

672

673

674

- At regjeringen setter ned et grensehandelsutvalg med representasjon fra partene, som skal komme med konkrete forslag til en grensehandelspakke etter «dansk modell».

675

- At man senker særavgifter for å redusere grensehandel.

676

677

- At Vinmonopolet overtar salg av alkohol og tobakk på flyplasser, og at man på sikt planlegger å avvikle tax-free ordningen.

678

679

- En omlegging av grunnavgiften på de emballasjetyper som har denne avgiften i dag, slik at den blir en gradert miljøavgift.

680

- At man senker matmomsen for å redusere grensehandel.

681

- At det innføres et detaljert grensehandelsbarometer.

682

REGULERING AV DAGLIGVAREMARKEDET

683

684

685

686

687

688

689

690

691

Det norske dagligvaremarkedet kontrolleres av tre matvarekjeder, som deler over 90 prosent av markedet. I tillegg kontrollerer de logistikken i store deler av verdikjeden og varesortiment i butikkene. Verdikjeden er også preget av vertikal integrasjon gjennom dagligvarekjedenes kontroll av produksjonsbedrifter, logistikk- og grossistlager og detaljhandel. Denne maktkonsentrasjonen gir dagligvarekjedene full kontroll over utvikling i bransjen. Dagligvarekjedene kan ta ut ekstra profitt i flere ledd og kan dermed ta ut større profitt i verdikjeden som helhet. Konsekvensen av dette er lavere innovasjonstakt og utvikling i næringsmiddelbedriftene. Dette er en trussel mot fremtidsrettede arbeidsplasser i mat- og drikkevareindustrien.

692

693

694

695

696

697

Maktforholdene må reguleres. Det er bra at vi har fått et Dagligvaretilsyn, men NNN mener at tilsynets rolle, mandat og ressurser må styrkes. Dagligvarekjedenes inntreden i produksjons- og foredlingsleddet forstyrrer maktbalansen og fordeling av verdiskapingen. Dagligvarekjedene produserer i større grad egne merkevarer og kan gi disse god plassering i butikk til fordel for andres produkter. I tillegg til å svekke norsk næringsmiddelindustri, fører det til færre valgmuligheter for kunden.

698

699

700

701

702

703

704

705

Kjedenes egne merkevarer. NNN mener myndighetene må være oppmerksomme på vertikal integrasjon og konsentrasjon av kjedemakt. Egne merkevarer (EMV) må ikke få en så dominerende stilling at de presser ut andre aktører og hindrer innovasjon. NNN har mange medlemmer som produserer EMV-produkter. Selv om NNN har vært kritisk til dagligvarekjedenes bruk av EMV i forhandlingsituasjon, mener vi ikke at disse produktene er dårlige. Det er kjedenes måte å bruke EMV-produktene i forhandlingsituasjon som ikke er bra for dagligvaremarkedet som helhet. De tre dagligvarekjedenes dominans er blitt tydeliggjort de siste årene, hvor vi ser at merkevarene taper i kampen mot kjedenes

706 EMV-produkter. NNN mener forhandlinger mellom partene må være rettferdige og
707 transparente.

708 **Dagligvarekjedene styrer også distribusjonen.** De har uttalt at de ønsker å overta all
709 distribusjon fra leverandørene. De presser leverandørene til å gi fra seg kontrollen og
710 valgmulighetene på logistikk/distribusjon gjennom delisting, vareplassering og kryss-
711 subsidiering. Forhandlingene mellom leverandører og dagligvarekjeder må være uavhengig
712 av valg av grossist og distributør. NNN mener at det beste for maktforholdene i verdikjeden
713 er en åpen konkurranse om pris og kvalitet på grossist- og distribusjonstjenester, og ingen
714 bindinger til valg av grossist. En kobling reduserer reell konkurranse, vanskeliggjør innsyn
715 og hindrer nyetablering.

NNN vil arbeide for:

716

717
718

- At Dagligvaretilsynet må tilføres tilstrekkelig og økte ressurser til tilsyn, overvåking og kontroll.

719
720

- At overvåking av utilbørlig press på logistikk og distribusjon må være en del av tilsynets mandat.

721
722

- Tilstrekkelig med ressurser til overvåking og kontroll av den vertikale integrasjonen i bransjen.

723
724
725

- At kjedenes egne merkevarer må reguleres slik at det ikke blir ubalanse i forholdet mellom dagligvarekjedene og leverandører. Alle produkter må merkes med opprinnelsesland og produksjonssted.

726
727

- At forhandling mellom leverandører og dagligvarekjeder må være uavhengig i forhold til valg av grossist og distributør.

728

Oppfølging i perioden:

729

730

731

- Ha tett dialog med relevante departementer og myndighetsorganer når det gjelder næringspolitiske spørsmål og rammevilkår, både i grønn og blå sektor, for å sikre sysselsetting for våre medlemmer.

732

733

- Samarbeide med andre relevante organisasjoner i alle næringspolitiske spørsmål som påvirker våre medlemmers trygghet for jobb og sysselsetting.

734

735

- Jobbe internt i LO og overfor øvrige forbund for å fremme gode rammevilkår for næringsmiddelindustrien.

736

737

- Synliggjøre næringspolitiske utfordringer for våre bransjer i media og overfor lokale og nasjonale politikere.

738

739

- Jobbe for å synliggjøre betydningen av og øke kompetansen om næringspolitiske saker og rammevilkår blant våre medlemmer og tillitsvalgte.

740

- Jobbe for at arbeidsgiverne involverer de tillitsvalgte i næringspolitiske saker.

Vårt forhold til Europa

742 **Norge er et lite land.** Vi er helt avhengig av handel med utlandet. Vår desidert viktigste
743 handelspartner er EU. Handelen med EU er regulert gjennom EØS-avtalen. Handelsavtale-
744 delen av EØS-avtalen gir oss forutsigbare vilkår for vår handel med EU og har tjent oss godt
745 økonomisk. Norge har både offensive og defensive handelsinteresser overfor EU. Disse må
746 ivaretas slik at vi verner om norske arbeidsplasser og sikrer sosiale og faglige rettigheter.

747 **Et åpent arbeidsmarked setter arbeidstakerrettigheter under press.** Det har oppstått
748 konflikter rundt forholdet mellom nasjonale arbeidslivsreguleringer og EU/EØS-retten, særlig
749 etter at de tidligere øst-europeiske landene kom inn i EU på begynnelsen av 2000-tallet.
750 Disse konfliktene knytter seg særlig til EUs krav om at det ikke skal være restriksjoner på den
751 frie bevegelsen over landegrensene av varer, kapital, personer og tjenester, og bedrifters
752 etableringsrett. Konfliktene har oppstått til tross for at arbeidslivspolitikken i hovedsak
753 bestemmes av medlemsstatene selv. EU har ikke myndighet til å regulere saker som
754 lønnsforhold, streik og organisering, men har satt noen felles minstestandarder på blant
755 annet arbeidsmiljø og arbeidsvilkår. En tydeligere nasjonal politikk kan dempe disse
756 konfliktene.

757 **Høyresiden dytter EU foran seg.** Etter åtte år med borgerlig regjering ser vi at de ofte
758 henviser til EU og EØS når de innfører høyrepolitikk. De ønsker ikke å benytte seg av det
759 handlingsrommet som er i EØS-avtalen. Vi kunne hatt et langt strengere regelverk enn det vi
760 har i bekjempelsen av sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Vi har derfor store
761 forventninger til den nye regjeringen på dette området.

762 **Handlingsrommet i EØS-avtalen må brukes.** Norge må ha en mer offensiv holdning til
763 praktiseringen av EØS-regelverket. Praxis fra andre EU/EØS-land har vist at det nasjonale
764 handlingsrommet er større enn hva vi har praktisert i Norge. Dersom dette likevel ikke skulle
765 være tilstrekkelig for å sikre grunnleggende rettigheter til arbeidstakere i Norge som f.eks.
766 streikeretten, kollektiv forhandlingsrett og nasjonal lønnsdannelse, må reservasjonsretten
767 brukes.

768 **Europa er i endring.** Storbritannia har meldt seg ut av EU og har dermed ikke lenger
769 innflytelse over EUs politikk. I svært mange tilfeller er det britene som har stoppet
770 reguleringer til fordel for vanlige arbeidsfolk. Etter at Storbritannia meldte seg ut, har det
771 kommet flere initiativ til mer regulering av arbeidstakerrettigheter, f.eks. strengere regler
772 for å unngå sosial dumping i transportnæringen.

773 **Storbritannias utmeldelse har konsekvenser for Norge.** Vi fikk relativt raskt på plass
774 en handelsavtale med Storbritannia, som er akseptabel for våre næringer. Samtidig vil
775 både importører og eksportører merke at vareflyten mellom våre to land blir mer komplisert.
776 Norske arbeidstakere som ønsker å jobbe i Storbritannias må nå gjennom en krevende
777 og kostbar prosess får å få arbeids- og oppholdstillatelse. En annen konsekvens av
778 Storbritannias utmeldelse kan være at vi kommer i skvis mellom interessene til EU og
779 Storbritannia, f.eks. på fisk. Det blir viktig for norsk fagbevegelse å følge utviklingen i det
780 bilaterale forholdet til Storbritannia, som er et viktig marked for Norge, ikke minst på fisk.

781 **Norge må si nei til minstelønn.** Direktivet om minste lønn er ikke ferdigbehandlet i EU og det
782 er heller ikke vurdert om det er EØS-relevant. Europeisk fagbevegelse har presset på for at

783 EU skal innføre minstelønn, noe nordisk fagbevegelse har jobbet mot, da vi mener at det
784 er tariffavtalene som skal regulere lønn. Dette viser samtidig hvor sammensatte
785 problemstillingene er. Dette krever at både Norge som stat og fagbevegelsen som politisk
786 kraft må jobbe mer aktivt med EØS-relaterte saker.

787 **Norsk landbruk trenger tollvern.** Norges behov for vern av den landbruksbaserte
788 industrien, gjennom f.eks. tollvern på landbruksprodukter, er ikke til hinder for utvikling av
789 handel på andre områder, f.eks. sjømat og fisk. Handelsavtaler må sikre sysselsetting og
790 industrialisering i Norge. Norsk sjømatindustri har best mulighet til å vokse med innenlands
791 bearbeiding av ressursene fra havet. Økt bearbeiding av fiskeressursene vil gi muligheter
792 til utvikling av ny industri og verdiskaping på restråstoffet. Bedring av norsk tilgang til
793 EU-markedet med bearbeidede produkter må prioriteres.

794 **EØS-avtalen har stor folkelig oppslutning i Norge.** Medlemmene i NNN er her helt på
795 linje med befolkningen viser NNNs medlemsundersøkelse fra 2020. En oppsigelse av
796 EØS-avtalen vil føre til en stor usikkerhet knyttet til vår handel og samarbeid med EU. NNN
797 mener derfor at det beste for Norge er å videreutvikle forholdet til EU gjennom EØS-avtalen
798 og andre avtaler. NNN ønsker seg mer kunnskap om handlingsrommet i EØS-avtalen, og en
799 utredning av en mulig handelsavtale med EU, på linje med flere andre forbund i Norge.

800 **NNN vil arbeide for:**

- 801 ● At reservasjonsretten benyttes mot EØS-direktiv som undergraver faglige
802 rettigheter. Dersom dette ikke er mulig, må man se på alternativer til
803 EØS-avtalen som sikrer disse rettighetene.
- 804 ● At myndighetene sørger for at handlingsrommet i EØS-avtalen benyttes
805 maksimalt for å ivareta arbeidstakerinteresser og andre interesser av særlig
806 betydning for Norge.
- 807 ● Videreutvikling av EØS-avtalen med fokus på norsk sysselsetting og
808 arbeidstakerrettigheter.
- 809 ● At arbeidstakerrettigheter og norsk sysselsetting skal prioriteres i utviklingen
810 av nye handelsavtaler og revisjon av eksisterende avtaler.
- 811 ● At fagbevegelsen og norske myndigheter følger utviklingen i det bilaterale forholdet
812 til Storbritannia tett, slik at vi sikrer vår eksport til ett av de viktigste markedene
813 utenfor EU, samtidig som vi opprettholder tollbeskyttelse for landbruksvarer.
- 814 ● Styrking av tollvernet for å sikre norsk landbruksbasert matproduksjon.
- 815 ● Forbedret markedsadgang for norsk sjømat til EU.
- 816 ● At Norge må komme tidligere inn i beslutningsprosessene til EU, slik at vi i større
817 grad får innflytelse i utformingen av EØS-regelverk.

818

Oppfølging i perioden:

819

820

- Jobbe for at Regjeringen fører en aktiv politikk for å benytte seg av handlingsrommet i EØS-avtalen.

821

822

- Samarbeide med andre relevante organisasjoner i alle europeiske spørsmål som påvirker våre medlemmers trygghet for jobb og sysselsetting.

823

824

- Jobbe internt i LO og sammen med øvrige forbund i alle europeiske spørsmål som påvirker våre medlemmers trygghet for økonomi, jobb og sysselsetting.

825

826

- Jobbe for å synliggjøre betydningen av europeiske spørsmål og øke kompetansen på dette området blant våre medlemmer og tillitsvalgte.

827 **Internasjonalt engasjement**

828 **NNN er del av en internasjonal bevegelse.** Helt siden arbeiderbevegelsens framvekst i andre
829 halvdel av 1800-tallet har internasjonal solidaritet vært viktig. Fagbevegelsen erkjente tidlig
830 at arbeidere i alle land må stå sammen for å kjempe for felles interesser.

831 **Vårt internasjonale engasjement fortsetter.** NNN er medlem i Nordisk Union av
832 fødevarerforbund, EFFAT (European Federation of Food, Agriculture and Tourism Trade
833 Unions) og IUF (International Union of Food workers). Mye av det internasjonale arbeidet
834 utføres gjennom disse organisasjonene. Vårt engasjement i disse organisasjonene vil
835 fortsette i kommende landsmøteperiode.

836 **Faglige rettigheter er under angrep.** Fagbevegelsen er under sterkt press i mange land
837 og mange steder går organisasjonsgraden ned. I en del land er det farlig å drive med
838 fagforeningsarbeid. Fundamentale rettigheter som organisasjonsfrihet og rett til kollektive
839 forhandlinger respekteres ikke. Tillitsvalgte arresteres og blir i noen tilfeller drept. Den
840 internasjonale kapitalen har nesten fritt spillerom i store deler av verden. Retten til å
841 organisere seg og forhandle kollektive avtaler er derfor helt avgjørende. Kun en godt
842 organisert arbeiderbevegelse har potensiale til å være en motmakt. Ytringsfriheten og
843 fundamentale rettigheter i arbeidslivet må respekteres. Vi fordømmer alle overgrep og
844 vilkårlige fengslinger av tillitsvalgte og medlemmer i fagbevegelsen.

845 **Arbeidstakerrettigheter må inn i alle handelsavtaler.** Vi må arbeide for at rike lands
846 forsøk på utnyttelse av fattige land blir motarbeidet. Det krever at vi følger med i utviklingen
847 i WTO-forhandlinger og Norges forhandlinger om handelsavtaler. Vi krever at arbeidstaker-
848 rettigheter tas inn i alle nye forhandlinger og revisjoner av handelsavtaler. Handelsavtalene
849 må derfor ikke hindre fremtidige forbedringer i lønns- og arbeidsforhold eller miljøvern.

850 **Koronapandemien har ført til økte forskjeller.** Arbeidere i store deler av verden står nå
851 på bar bakke, etter å ha mistet jobb og inntekt. Mange arbeidstakere har blitt smittet på
852 arbeidsplassen, grunnet dårlige smitteverntiltak. I flere land har vaksineringsen mot Covid-19
853 så vidt startet. Det er mangel på penger til vaksiner og effektive vaksineprogrammer.
854 Fagbevegelsen særlig i Asia, Afrika og Latin-Amerika sliter med å opprettholde aktiviteten og
855 medlemstallet faller. Koronapandemien er global, men tilgangen til vaksiner er svært ulikt
856 fordelt. For å stoppe smitten, må Norge bidra til at fattige land får tilgang på vaksiner og
857 støtte til å gjennomføre vaksineringsen.

858 **NNN samarbeider med utvalgte søsterforbund.** I dag har vi et samarbeid med våre
859 søsterforbund i Serbia, Slovakia, Cuba og Russland. Gjennom dette samarbeidet bidrar vi
860 blant annet med kunnskap om den norske modellen for trepartssamarbeid, kollektive
861 forhandlinger og medlemsrekruttering. I tillegg finansierer vi seminarer for tillitsvalgte.
862 Hvilke land vi skal ha et slikt samarbeid med må kontinuerlig vurderes og evalueres.

863 **Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon.**
864 NNN har i mange år hatt en samarbeidsavtale med Norsk Folkehjelp om utviklingsarbeid i
865 El Salvador og Cuba. NNN ønsker å videreføre dette arbeidet for fire nye år.

866

NNN vil arbeide for:

867

- Å bidra aktivt i de internasjonale yrkesorganisasjonene vi er tilknyttet.

868

869

- Å støtte kampen for fundamentale rettigheter som organisasjonsfrihet og retten til kollektive forhandlinger i alle land.

870

871

- At arbeidstakerrettigheter blir en del av alle handelsavtaler Norge er forpliktet av.

872

873

- At Norge må bidra økonomisk til at vaksinen mot Covid-19 også blir tatt i bruk i fattige land.

874

875

- Fortsatt samarbeid med søsterorganisasjoner og engasjementet i Norsk Folkehjelp.

876

Oppfølging i perioden:

877

- Fortsette vårt engasjement i Nordisk Union, EFFAT og IUL.

878

879

880

- Følge opp overfor myndighetene at de handelsavtalene som Norge inngår eller reforhandler er balanserte og ivaretar arbeidstakerrettigheter, sosiale standarder og miljøkrav.

881

882

- Kontinuerlig vurdere innhold og omfang i samarbeidet med våre søsterforbund i andre land og verdensdeler.

883

884

- Inngå en ny fireårig samarbeidsavtale med Norsk Folkehjelp og følge opp denne.

885

886

- Vurdere å inngå samarbeid med nye partnere underveis i perioden, dersom den internasjonale situasjonen tilsier det.

887 **Rettferdig fordeling og velferd**

888 **Ved Stortingsvalget høsten 2021 fikk Norge ny regjering.** Denne regjeringens plattform,
889 Hurdalserklæringen, inneholder mange gode politiske forslag og tiltak som er av betydning
890 for NNNs medlemmer.

891 **Den nye regjeringen må føre en effektiv politikk som styrker arbeidstaker-**
892 **rettighetene og det organisert arbeidslivet,** sørger for en rettferdig fordeling av godene
893 og bygger ut velferdsordningene.

894 Det er fortsatt mange arbeidstakere som sliter med etterdønningene etter pandemien.
895 Kampen mot arbeidsledighet må derfor være jobb nummer 1. Lav arbeidsledighet og trygge
896 jobber er en forutsetning for den norske modellen. For å øke sysselsettingen trengs en aktiv
897 nærings- og industripolitikk med gode rammebetingelser for verdiskaping i
898 næringsmiddelindustrien og øvrig fastlandsindustri.

899 I næringsmiddelindustrien er det for mange midlertidige ansatte og innleide arbeidstakere.
900 Det er viktig å snu denne utviklingen. Kampen for å redusere bruken av midlertidige ansatte
901 og innleide må bli en prioritert oppgave. Regjeringen må derfor foreslå innstramminger i
902 arbeidsmiljøloven som bidrar til dette.

903 **NNN vil arbeide for:**

904 ● **At den generelle adgangen til midlertidige ansettelser fjernes.**

905 ● **At retten til heltid styrkes i lovverket.**

906 ● **At definisjonen av arbeidsgiverbegrepet strammes inn.**

907 ● **Styrking av allmenngjøringsordningen.**

908 ● **Økning av fagforeningsfradraget.**

909 ● **Økte pendlerfradrag.**

910 **Mer rettferdig fordeling.** Etter åtte år med høyreregjering, er det behov for et krafttak for
911 en mer rettferdig fordeling.

912 ● **Økte skatter til dem med store formuer og høye inntekter.**

913 ● **Begrensning av lederes lønninger og bonusordninger.**

914 ● **Gjeninnføring av feriepengetillegget for permitterte og arbeidsledige**
915 **med utbetaling fra og med 2022.**

- 916 ● At det gjennomføres tiltak som sikrer lave og stabile strømpriser for forbrukere
- 917 og næringsliv og at bostøtten til husholdninger som sliter med høye
- 918 strømregninger økes.

- 919 ● Stopp i privatiseringen av helse- og velferdstjenester og i barnehage- og
- 920 utdanningssektoren.

- 921 ● En tannhelsereform som betydelig reduserer vanlige folks tannlegeutgifter.

- 922 ● At den offentlige sykehus- og helsetjenesten styrkes.

- 923 ● At fastlegeordningen styrkes.

- 924 ● Redusert foreldrebetaling i barnehagene og på SFO/AKS.

- 925 ● Redusert tak i egenandelsordningene.

Oppfølging i perioden:

- 926

- 927 ● Samarbeide og utfordre Regjeringen om gode politiske løsninger som
- 928 gagnar våre medlemmer.

- 929 ● Jobbe for å redusere ulikhetene i Norge gjennom en rettferdig
- 930 skatte- og avgiftspolitik

- 931 ● Kreve at det gjennomføres tiltak som styrker organisasjonsgraden og
- 932 det organiserte arbeidslivet, herunder øke fagforeningsfradraget.

- 933 ● Fortsette å stille krav om velferdsforbedringer og velferdsreformer.

- 934 ● Oppfordre våre tillitsvalgte til å engasjere seg politisk.

- 935 ● Oppmuntre og bidra til at våre lokale organisasjoner engasjerer seg
- 936 i kommune- og fylkestingsvalget i 2023.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Postadresse: Torggt. 12
Besøksadresse: Torggt. 15
0181 Oslo
Telefon: 23 10 29 60
E-post: firmapost@nnn.no

nnn.no